

Onderzoek Vleermuizen

Verbindingsweg Borne

Onderzoek Vleermuizen

Verbindingsweg, Borne

Datum uitgave: woensdag 25 oktober 2017

Auteur: Josine de Jongh

Kwaliteitscontrole: Jarno Beijk

Productie: NatuurInclusief
Adres: Alexandrinalaan 7
7271 NN Borculo
Tel.: +31 (0)545 286673
Mail: info@natuurinclusief.nl
Web: www.natuurinclusief.nl

In opdracht van : Naam: Witteveen + Bos
Adres: Leeuwenbrug 8
7411 TJ Deventer
Tel.: 0570-697511
Mail: wouter.roosen@witteveenbos.com
Web: www.witteveenbos.nl

NatuurInclusief is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van NatuurInclusief; opdrachtgever vrijwaart NatuurInclusief voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/ of openbaar worden gemaakt d.m.v. fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en NatuurInclusief, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1 Inleiding	5
1.1 Leeswijzer	5
2 Onderzoekslocatie	6
2.1 Beschrijving onderzoekslocatie.....	6
2.2 Geplande ingreep	7
3 Onderzoeksmethode.....	8
3.1 Literatuurstudie	8
4 Onderzoeksresultaten	10
5 Effecten en maatregelen	12
5.1 Effecten	12
5.2 Maatregelen	12
6. Conclusie + aanbeveling	13
Literatuur	14
Bijlage 1 Wetgeving.....	15
Bijlage 2 Soortenkaarten.....	18

Samenvatting

De Gemeente Borne is voornemens een nieuwe verbindingsweg aan te leggen die de Bornerbroeksestraat in het zuiden met Rondweg N743 in het noorden verbindt. In oktober 2016 is door Witteveen en Bos een natuurtoets uitgevoerd. Hieruit is gebleken dat aanvullend onderzoek naar vleermuizen noodzakelijk is.

Gedurende het onderzoek dat in 2017 is uitgevoerd is naar voren gekomen dat in deelgebied A en E een essentiële vliegroute en essentieel foerageergebied aanwezig is van gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Aanvullende maatregelen zijn dan ook noodzakelijk en mogelijk zal ontheffing nodig zijn. Verblijfplaatsen in de te rooien bomen zijn niet aangetroffen.

Aanbevolen wordt om met een deskundige op het gebied van vleermuizen een plan op te stellen voor compensatie van deze vliegroutes en foerageergebied. Tevens is een overleg met het bevoegd gezag aan te bevelen.

1 Inleiding

De Gemeente Borne is voornemens een nieuwe verbindingsweg aan te leggen die de Bornerbroeksestraat in het zuiden met Rondweg N743 in het noorden verbindt. In oktober 2016 is door Witteveen en Bos een natuurtoets uitgevoerd. Hieruit is gebleken dat aanvullend onderzoek naar vleermuizen noodzakelijk is. In deze rapportage worden de resultaten van het vleermuisonderzoek toegelicht.

1.1 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt omschreven hoe de onderzoekslocatie eruitziet, hoe deze momenteel gebruikt wordt en wat de eigenaar van plan is in het onderzoeksgebied. Hoofdstuk 3 bespreekt de onderzoeksmethodiek. Hoofdstuk 4 geeft de resultaten weer en in hoofdstuk 5 ingegaan op de effecten van de werkzaamheden op de soort en welke maatregelen genomen kunnen worden. In hoofdstuk 6 wordt afgesloten met de conclusie en aanbevelingen.

2 Onderzoekslocatie

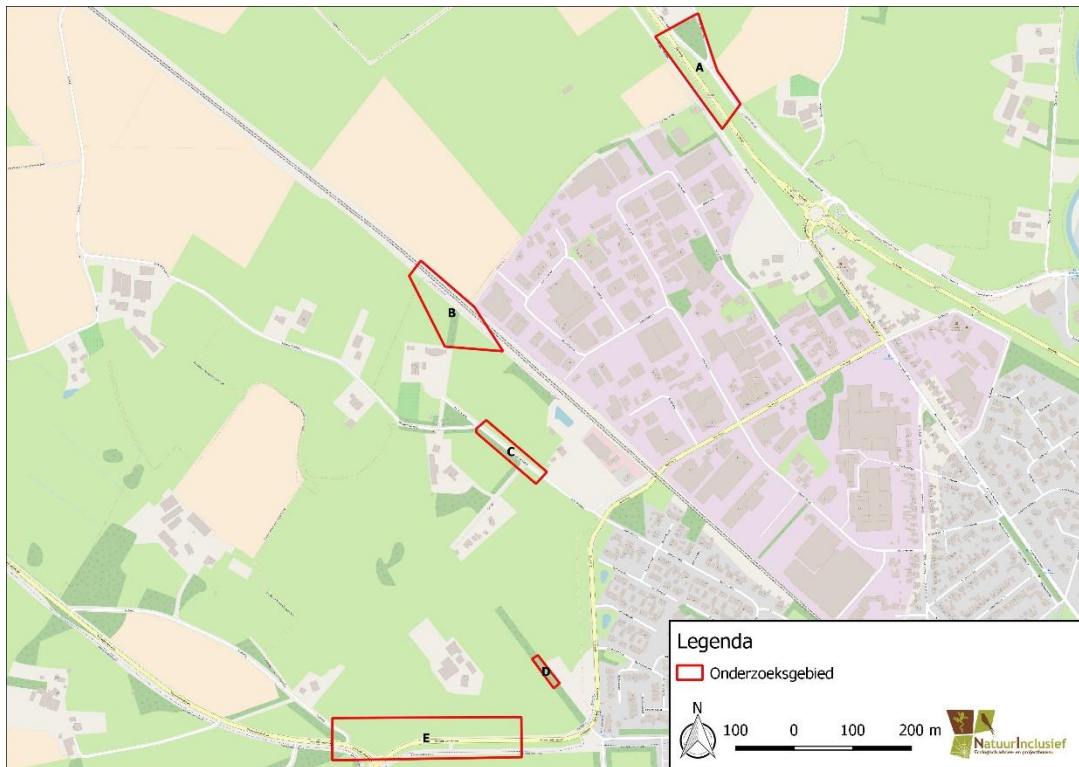

2.1 Beschrijving onderzoekslocatie

Het plangebied ligt in de Gemeente Borne, ten westen van de bebouwde kom van Borne (afbeelding 1.1). De weg verbindt in de toekomst de Bornerbroeksestraat in het zuiden met Rondweg N743 in het noorden. Het plangebied ligt in een oud agrarisch landschap. Het gebied wordt gekenmerkt door (extensief begrazen) weiden, akkerlanden (maïs), struweel, houtwallen, bomenrijen en kleine bosschages. Daarnaast grenst een aantal woonhuizen, boerderijen en bedrijven aan het plangebied. Er zijn nieuwbouwwoningen aanwezig, maar ook een aantal oude schuren en boerderijen. Ter hoogte van het bedrijventerrein Molenkamp kruist de nieuw aan te leggen weg de spoorlijn die tussen Hengelo en Almelo loopt. In afbeelding 2 zijn de exacte locaties waar vleermuisonderzoek is uitgevoerd weergegeven.

Figuur 1 ligging tracé

Figuur 2: ligging onderzoeksgebieden.

2.2 Geplande ingreep

Aan de westkant van Borne wordt een nieuwe verbindingsweg met bijbehorende aansluitingen op de bestaande wegen aangelegd. Hiervoor worden een aantal bomen gekapt die mogelijk een functie kunnen hebben voor vleermuizen. Er worden voornamelijk geen gebouwen gesloopt.

3 Onderzoeksmethode

Het vleermuisonderzoek richt zich op de gebruiksfunctie van vleermuizen in het gebied. Gedurende het onderzoek wordt er gekeken of er verblijfplaatsen, foerageergebieden en vliegroutes van vleermuizen in en rond de onderzoekslocatie aanwezig zijn. Tevens wordt er gekeken naar de soortensamenstelling en aantallen van de voorkomende vleermuizen in het gebied.

De onderzoekslocatie is door mevr. J. de Jongh, S. Kuiters, E. Henrard, M. Warringa en dhr. J. Beijk, allen Adviseur ecologie bij NatuurInclusief, onderzocht tijdens voor vleermuizen gunstige weersomstandigheden. In totaal zijn er vijf veldbezoeken uitgevoerd: drie in de kraamperiode en twee in de paarperiode, zie tabel 1 voor specificatie van de bezoeken. Het onderzoek heeft zich voornamelijk gericht op aanwezigheid van belangrijke vliegroutes en foerageergebieden. Omdat aanwezigheid van holtes in de bomen niet uit te sluiten was is ook onderzoek gedaan naar verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen. Het kraamonderzoek heeft plaats gevonden tijdens het uit- of invliegtijdstip van vleermuizen, respectievelijk rond zonsondergang en zonsopkomst. De laatste twee veldbezoeken hebben plaatsgevonden in de paarperiode. Gedurende het paaronderzoek is er gekeken naar de balts-, paar-, en/of winterverblijfplaatsen van vleermuizen. Deze bezoeken hebben plaatsgevonden tijdens de piek van de baltsactiviteit van vleermuizen, gemiddeld 2 uur na zonsondergang tot 2 uur na middernacht (zwermmactiviteit).

Op 28 mei, voorafgaand aan het eerste veldbezoek, heeft een inspectie van de bomen plaatsgevonden. Tijdens deze inspectie is gekeken naar mogelijke aanwezige holtes, scheuren e.d. in de bomen. Hierdoor kon worden beoordeeld of en waar mogelijke verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zouden kunnen zijn en waar tijdens het onderzoek meer aandacht aan moest worden besteed.

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd volgens de richtlijnen van het Protocol voor vleermuisinventarisaties dat in maart 2017 is geactualiseerd door Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, de Zoogdiervereniging en de Gegevensautoriteit Natuur. Voor het vleermuisonderzoek is gebruik gemaakt van een batdetector Pettersson M500-384. De opgenomen geluiden zijn, indien dat noodzakelijk was, geanalyseerd met specifieke software (Batsound, versie 4.1 en BatExplorer, versie 1.11.3.0).

Tabel 1 Data uitgevoerde veldbezoeken

Datum	Tijdstip	Type onderzoek	Temperatuur	Windkracht	Bewolking
28 mei 2017*	19.40 - 23.40 uur	Kraamverblijfplaatsen + bomeninspectie	±21 °C	1 Bft	0/8
1 juni 2017*	21.55 - 23.55 uur	Kraamverblijfplaatsen	±17 °C	2 Bft	0/8
26 juni 2017	22.04 - 00.04 uur	Kraamverblijfplaatsen	±14 °C	3 Bft	1/8
27 juli 2017	04.00 - 06.00 uur	Zomerverblijfplaatsen	±18 °C	3 Bft	6/8
24 augustus 2017	21.45 - 00.00 uur	Paarverblijfplaatsen	±18 °C	2 Bft	5/8
12 sept. 2017	21.45 - 00.00 uur	Paarverblijfplaatsen	±14 °C	2 Bft	4/8

* 28 mei zijn de deelgebieden D, E en F onderzocht. Op 1 juni zijn de deelgebieden A en B onderzocht. De overige veldbezoeken zijn alle deelgebieden op 1 avond onderzocht.

3.1 Literatuurstudie

Naast het veldbezoek is er tevens een literatuurstudie uitgevoerd. Hierbij is gebruik gemaakt van landelijke, provinciale en regionale verspreiding gegevens. Aan de hand van verspreidingsatlassen wordt er nagegaan of er beschermde vleermuissoorten voorkomen in of nabij de onderzoekslocatie. Echter is het vaak niet mogelijk de exacte locatie of datering van deze gegeven te achterhalen. De verspreidingsgegevens zijn veelal weergegeven

in kilometerhokken (1x1 km) of in atlasblokken (5x5 km), de waarnemingen hebben dan ook meer betrekking op de regio en niet zo zeer op het plangebied. De gegevens uit de verspreidingsatlassen geven vaak dan ook alleen een indicatie of de soort in de omgeving voorkomt. Tevens is er ook gebruik gemaakt van de verspreidingsatlas van de NDFF (Nationale Database Flora en Fauna).

4 Onderzoekresultaten

Bomeninspectie

Tijdens de bomeninspectie is iedere te kappen boom grondig geïnspecteerd op aanwezige holten, spleten, scheuren e.d. Er zijn geen holten of spleten aangetroffen die duiden op verblijfplaatsen van vleermuizen. Veel bomen zijn nog erg jong of het soort boom is minder geschikt voor de ontwikkeling van holten. Gedurende het vleermuisonderzoek zelf zijn ook geen verblijfplaatsen aangetroffen en zijn ook zeer weinig boombewonende vleermuizen waargenomen wat bovenstaande conclusie onderbouwt.

Veldonderzoek

Gedurende het onderzoek zijn er 3 soorten vleermuizen op de onderzoekslocatie aangetroffen. Dit betreft de soorten: gewone dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis.

Gewone dwergvleermuis - Pipistrellus pipistrellus

De gewone dwergvleermuis is de meest algemeen voorkomende vleermuissoort in Nederland. De kleine bruin gekleurde vleermuis is een flexibele soort die zowel in gesloten als open landschappen, van stadcentra tot op het platteland voorkomt. De soort is een echt gebouwbewonende soort waarbij hij een voorkeur heeft voor spleetvormige holten in spouwmuuren, achter gevelbekleding en onder daken. In de kraam- en winterperiode kan het aantal dieren bij elkaar variëren van enkele tientallen tot tweehonderd dieren. Foerageren doet de gewone dwergvleermuis vaak langs lijnvormige structuren van de opgaande vegetatie, langs bosranden, de bebouwing, bij water maar daarnaast ook vaak in tuinen en rond straatlantaarns.

Gewone dwergvleermuis is regelmatig aangetroffen in alle 5 de deelgebieden. De soort is foeragerend of overvliegend aangetroffen. Er zijn geen verblijfplaatsen aangetroffen binnen de deelgebieden. Daar de soort voornamelijk een gebouwbewonende soort is was dit ook niet verwacht. Duidelijk is dat ze uit de aangrenzende wijk of boerderijen uitvliegen en de bomen gebruiken als vliegroute of foerageergebied. Zie bijlage 2 voor de soortenkaarten van de gewone dwergvleermuis.

Verblijfplaatsen

Er zijn geen verblijfplaatsen aangetroffen in de onderzochte bomen. Gewone dwergvleermuis is ook een echte gebouwbewonende soort waardoor verblijfplaatsen in bomen ook niet verwacht werd. In gebied A en gebied E is af en toe een baltsende gewone dwergvleermuis gehoord. Een paarverblijfplaats is vermoedelijk aanwezig in de nabijgelegen woningen.

Foerageergebied en vliegroutes

Zowel gebied A als gebied E kunnen worden aangemerkt als essentieel foerageergebied en essentiële vliegroute. In beide gebieden is continu activiteit waargenomen van foeragerende en overvliegende gewone dwergvleermuizen. In gebied E is vooral gedurende de kraamperiode erg veel activiteit waargenomen. Gedurende 1 onderzoeksrondte zijn in gebied E meer dan 150 gewone dwergvleermuizen overvliegend waargenomen. In gebied A ging het om circa 50 dieren. Ook waren er in beide gebieden continu meer dan 10 exemplaren foeragerend aanwezig. Voor gebied A geldt dat de exemplaren uit de panden komen die langs de weg gesitueerd zijn en vanuit daar langs de bomen naar hun foerageergebied vliegen. Voor gebied E geldt dat de dieren allemaal uit de aangrenzende woonwijk komen en richting het buitengebied vliegen.

In de gebieden B, C en D zijn af en toe foeragerende en overvliegende gewone dwergvleermuizen aangetroffen. Echter, dit betroffen slechts zeer lage aantallen. Van essentieel foerageergebied of een essentiële vliegroute is geen sprake.

Rosse vleermuis- Nyctalus noctula

De rosse vleermuis is in Nederland een vrij algemeen voorkomende soort. De soort valt onder een van de grootste vleermuissoorten welke in Nederland voorkomen. Het is een echte boombewonende soort, met verblijfplaatsen

in holten en spleten van bomen en achter loszittend schors van voornamelijk beuken, essen, eiken, populieren, paardenkastanjes en esdoorns. De kraamkolonies bestaan in Nederland uit groepen van ongeveer 10 - 120 dieren welke verspreid zijn in verschillende groepjes binnen een netwerk van verblijfplaatsen. Rosse vleermuizen foerageren tot wel op een hoogte van 100 meter op circa 20 - 30 km van hun verblijfplaatsen vandaan. Ze foerageren vaak in open en waterrijke gebieden, in het najaar wordt de soort ook rond lantaarnpalen gezien.

De rosse vleermuis is in de gebieden A, B en E alleen sporadisch hoog overvliegend aangetroffen.

Verblijfplaatsen

Tijdens het onderzoek zijn er geen vaste rust- en/of verblijfplaatsen in de aanwezige bomen in de onderzoekslocatie aangetroffen van rosse vleermuis.

Foerageergebied en vliegroutes

Belangrijke foerageergebieden en/of vliegroutes zijn in het plangebied niet aangetroffen. De aangetroffen rosse vleermuizen zijn enkel hoog overvliegend aangetroffen en hadden geen binding met het plangebied.

Laatvlieger - Eptesicus serotinus

De laatvlieger is een algemeen voorkomende soort in Nederland. Het is één van de grootste vleermuissoorten welke in Nederland voorkomen. Het is een echt gebouwbewonende soort, verblijfplaatsen zijn onder andere veelal te vinden achter boeiboorden, achter gevelbekleding, achter dakgoten, lood langs de schoorstenen, in spouwmuuren en op zolders. Kraamverblijfplaatsen bestaan uit tien tot zestig en soms tot driehonderd vrouwtjes. De mannetjes verblijven ergens anders, soms in groepjes van 20 dieren. Het foerageren vindt plaats langs bosranden, heggen, lanen maar ook boven weilanden en langs structuurrijke randen van bebouwing, parken en waterpartijen. De soort foerageert soms in kleine groepjes van circa 20 dieren op dezelfde locatie. De afstand van verblijfplaats tot foerageergebied kan verschillen tussen de 4.5 tot 10 kilometer.

Tijdens de veldbezoeken is de laatvlieger in grote getalen aangetroffen. Zie Bijlage 2 voor de soortenkaart van deze soort.

Verblijfplaatsen

Tijdens het onderzoek zijn er geen aanwijzingen verkregen die duiden op enige aanwezigheid van vast rust- en/of verblijfplaatsen in de bomen. Laatvlieger is ook een echte gebouwbewoner waardoor verblijfplaatsen ook sowieso niet werden verwacht.

Foerageergebied en vliegroutes

In gebied A is af en toe een laatvlieger foeragerend en overvliegend waargenomen. In gebied E zijn gedurende de kraamperiode > 50 exemplaren overvliegend en foeragerend waargenomen. Deze kwamen vanuit de aangrenzende wijk aangevlogen richting het buitengebied.

In de gebieden B, C en D zijn slechts af en toe enkele exemplaren van laatvlieger aangetroffen. Deze waren slechts gedurende zeer korte tijd foeragerend in de gebieden aanwezig, waarna zij weer doorvlogen.

5 Effecten en maatregelen

5.1 Effecten

Vleermuizen maken jaren achter elkaar gebruik van dezelfde foerageergebieden en vliegroutes. Landschappelijke ingrepen kunnen grote negatieve effecten op de soortgroep hebben. Alle in Nederland voorkomende vleermuizen zijn dan ook strikt beschermd door Wet natuurbescherming. Hierdoor zijn alle vleermuizen beschermd tegen het verstoren en beschadigen van belangrijke foerageergebieden en vliegroutes.

Door de kap van de bomen in deelgebied A en E verdwijnen er 2 essentiële vliegroutes en essentieel foerageergebied. Hierdoor zouden vleermuizen niet meer van hun vaste rust- en verblijfplaats naar hun foerageergebied kunnen vliegen en weer terug. De rondweg is een te grote barrière om zonder structuren overheen te vliegen. De bomen zijn een belangrijke route om van de bebouwde kom richting het buitengebied te vliegen. Er zijn weinig alternatieven in de omgeving waar vleermuizen gebruik van kunnen maken.

Het aantasten van deze vliegroutes en het foerageergebied betekent een overtreding van de wet Natuurbescherming. Indirect worden door de kap van de bomen namelijk vaste rust- en verblijfplaatsen aangetast. Het treffen van compenserende maatregelen en aanvragen van ontheffing is noodzakelijk.

In de overige deelgebieden, B, C en D, zijn geen belangrijke elementen of vaste rust- of verblijfplaatsen aangetroffen waardoor hier geen effecten worden verwacht.

5.2 Maatregelen

Voordat de werkzaamheden worden uitgevoerd zijn maatregelen noodzakelijk om de aanwezige vliegroute en het foerageergebied te compenseren. Welke maatregelen dit moeten zijn is maatwerk. Aanbevolen wordt om in overleg met een deskundige op het gebied van vleermuizen een plan op te stellen hoe hier het beste mee om te gaan. Het kennisdocument van gewone dwergvleermuis en laatvlieger kan hierbij een goede aanvulling zijn (bij12).

Een vooroverleg bij Provincie Overijssel kan een aanvulling zijn om samen met het bevoegd gezag te kijken naar de mogelijke oplossingen en om te beoordelen of ontheffing vereist is.

6. Conclusie + aanbeveling

Er zijn gedurende het onderzoek geen verblijfplaatsen aangetroffen in de te kappen bomen. In gebied A is 1 baltsterritorium van gewone dwergvleermuis aangetroffen, deze heeft met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid een verblijfplaats in 1 van de nabijgelegen woningen.

In deelgebied A en deelgebied E is een essentiële vliegroute en essentieel foerageergebied aangetroffen. Het wegnemen hiervan betekent een overtreding van de verbodsbepaling genoemd in artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming (Wnb). Aanvullende maatregelen zijn dan ook noodzakelijk en mogelijk zal ontheffing nodig zijn.

Aanbevolen wordt om met een deskundige op het gebied van vleermuizen een plan op te stellen voor compensatie van deze vliegroutes en foerageergebied. Tevens is een overleg met het bevoegd gezag aan te bevelen.

Literatuur

- Bij12, juli 2017. Kennisdocument gewone dwergvleermuis, versie 1.0. Bij12, Utrecht.
- Bij12, juli 2017. Kennisdocument laatvlieger, versie 1.0. Bij12, Utrecht.
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard gewone dwergvleermuis, versie 2.0. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.
- Koninklijke Vermande (1999-2009). Planten en dieren, Flora- en faunawet, band 1, 2, 3, 4 en 5. SDU Uitgeverij, Den Haag
- Korsten, E. (2012). Vleermuiskasten. Overzicht van toepassing, gebruik en succesfactoren. Bureau Waardenburg bv, Culemborg
- Korsten E., Limpens, H, Bouwman H. & Reinhold J. (2011). *Vleermuisvriendelijk bouwen*, Landschapsbeheer Flevoland, Lelystad.
- Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en Gegevensautoriteit Natuur (2017). *Vleermuisprotocol 2017*.

Bijlage 1 Wetgeving

Vanaf 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht. De Wet natuurbescherming vervangt drie wetten, namelijk de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en Faunawet. De bevoegdheid ligt bij de provincies. Zij zijn verantwoordelijk voor de toetsing van werkzaamheden en activiteiten bij bijvoorbeeld Natura 2000-gebieden (de gebiedsbeschermingsbepalingen) en dier- en plantensoorten (de soortenbeschermingsbepalingen). Alleen bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid blijft het Rijk bevoegd gezag.

De Wet natuurbescherming is onder te verdelen in 3 onderdelen: de bescherming van soorten, de bescherming van Natura 2000-gebieden en de bescherming van bosopstanden.

Verbodsbepalingen

Er zijn verschillende verbodsbepalingen van toepassing op dit soortenmanagementplan. In de Wet natuurbescherming zijn deze onderverdeeld in Verbodsbepalingen voor soorten van de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en overige soorten. De verbodsbepalingen zijn als volgt omschreven:

Bescherming van soorten

Er zijn 3 categorieën met betrekking tot de soortbescherming; Soorten beschermd volgens de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en overige soorten. De beschermde status van de overige soorten verschilt per provincie. Provincies hebben de bevoegdheid om bij provinciale verordening vrijstelling te verlenen voor nationaal beschermde soorten. Er is dan geen ontheffing nodig voor werkzaamheden.

Vogelrichtlijn

Hieronder vallen alle van nature in Nederland in het wild levende vogels als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn. Handelingen die de wet verbiedt zijn:

- Artikel 3.1 lid 1: Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen;
- Artikel 3.1 lid 2: Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen, beschadigen of nesten van vogels weg te nemen;
- Artikel 3.1 lid 4 en lid 5: het is verboden vogels opzettelijk te verstoren, tenzij de verstoring niet wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort.

Uitgezonderd zijn de soorten die door de AMvB zijn aangewezen. Hieronder vallen onder andere de Canadese gans en de Houtduif.

Onder bepaalde voorwaarden mogen deze handelingen wel uitgevoerd worden. Er is dan een ontheffing of vrijstelling nodig. Er zijn vrijstellingen opgesteld via de provinciale verordening of ministeriële regeling. Een ontheffing kan bij de provincie worden aangevraagd. Een ontheffing kan verkregen worden als er geen andere bevredigende oplossing is en er een geldig belang is, zoals:

- de volksgezondheid, openbare veiligheid,
- luchtverkeer,
- schade aan gewassen,
- bescherming van flora en fauna,
- onderzoek of onderwijs,
- herinvoering van soorten.

Daarnaast mogen de handelingen niet leiden tot een verslechtering van de staat van instandhouding van de betreffende soort.

Habitatrichtlijn

Soorten die staan in het Verdrag van Bern en Bijlage I van het Verdrag van Bonn. De soorten staan in bijlage 1. Handelingen die de wet verbiedt zijn:

- Artikel 3.5 lid 2: Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren;
- Artikel 3.5 lid 3: Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen;
- Artikel 3.5 lid 4: Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
- Artikel 3.5 lid 5: Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Er zijn vrijstellingen opgesteld via de provinciale verordening of ministeriële regeling. Een ontheffing kan bij de provincie worden aangevraagd. Ook hier is een geldig belang nodig en mag de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komen. De volgende belangen kunnen een grond zijn voor het verlenen van een ontheffing:

- bescherming van flora- en fauna,
- voorkoming “ernstige schade” aan gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendommen,
- in belang van de volksgezondheid, openbare veiligheid,
- Andere dwingende reden van groot openbaar belang met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van wezenlijk gunstige effecten voor het milieu.

Overige soorten

Dit zijn de soorten die genoemd worden in de bijlage van Wet natuurbescherming. Voor de lijst van de overige beschermde soorten zie bijlage 1. Onder dit beschermingsregime is het verboden om:

- Artikel 3.10 lid 1b: Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen;

Voor deze soorten gelden dezelfde vrijstellingsgronden als bij de soorten van de Habitatrichtlijn en zijn er een groot aantal overige uitzonderingsgronden. Voor ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden en het algemeen belang geldt er een vrijstelling.

Zorgplicht

Voor alle soorten geldt de zorgplicht. De bescherming van soorten gaat uit van de intrinsieke waarde van alle dieren en planten. Daar moet zorgvuldig mee omgaan worden. Daarom is de zorgplicht in artikel 1.11 van de wet opgenomen. De zorgplicht houdt in dat iedereen ‘voldoende zorg’ in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten en hun leefomgeving en voor Natura 2000-gebieden. Voorkomen, beperken en ongedaan maken zijn hierbij sleutelwoorden.

Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN), voorheen ook wel Ecologische hoofdstructuur (EHS) genoemd, is onderdeel van een netwerk van deels bestaande en deels nieuwe natuurgebieden die met elkaar verbonden zijn. Het gaat hierbij om zowel kleine en grote natuurgebieden en agrarische gebieden. Al deze gebieden binnen het Natuurnetwerk Nederland worden met elkaar verbonden via ecologische verbindingzones. De ecologische verbindingzones zorgen ervoor dat er verbindingen aanwezig zijn tussen de verschillende natuurgebieden zodat dieren zich makkelijker van het ene naar het andere leefgebied kunnen verplaatsen. Uiteindelijk moet het Natuurnetwerk Nederland samen met de natuurgebieden in andere Europese landen een aaneengesloten pan-Europees Ecologisch Netwerk (PEEN) vormen.

Negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken of (natuur)waarden van deze natuurgebieden en verbindingen dienen vermeden of gecompenseerd te worden.

Wanneer er ontwikkelingen plaatsvinden in NNN-gebieden is conform de Nota Ruimte en daarvoor Structuurschema Groene Ruimte het ‘nee, tenzij’ - regime van toepassing. In principe zijn ruimtelijke ontwikkelingen met significante negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken of (natuur)waarden van het gebied niet toegestaan. Het kan alleen doorgaan als er geen reële alternatieven mogelijk zijn en/of er sprake is

van groot openbaar belang. Voor ingrepen waarvoor geen reële alternatieven mogelijk zijn of die van groot openbaar belang zijn geldt de vereiste schade zoveel mogelijk wordt beperkt door mitigerende maatregelen. Tevens dient er gecompenseerd te worden. Om vast te stellen of de ontwikkelingen door kunnen gaan, dient er getoetst te worden volgens het 'nee, tenzij' - regime. De toetsing hiervoor staat beschreven in 'de Spelregels EHS', opgesteld in 2007 door de ministeries van LNV en VROM en Provincies.

Natura 2000-gebieden

Natura 2000-gebieden in Nederland zijn onderdeel van een Europees netwerk aan natuurgebieden waar belangrijke flora en fauna duurzaam beschermd worden. Al deze gebieden zijn belangrijk om de Europese biodiversiteit te waarborgen. De in Nederland aangewezen natura 2000-gebieden worden beschermd onder de Wet Natuurbescherming, voorheen de Natuurbeschermingswet 1998. In Nederland zijn er ruim 160 natuurgebieden aangewezen als Natura 2000-gebieden. Voor ieder Natura 2000-gebied zijn er een instandhoudingsdoelstellingen opgesteld voor specifieke fauna en florasorten. De instandhoudingsdoelstellingen zijn allen beschreven in beheerplannen. Deze beheerplannen worden opgesteld voor ieder Natura 2000-gebied en geven duidelijkheid of geplande maatregelen en activiteiten al dan niet kunnen plaatsvinden. Wanneer er maatregelen of activiteiten uitgevoerd dienen te worden welke schadelijk en/of negatieve effecten op de beschermde natuur kunnen hebben dient een vergunning bij de provincie of soms bij het ministerie van Economische Zaken aangevraagd te worden.

Bosopstanden

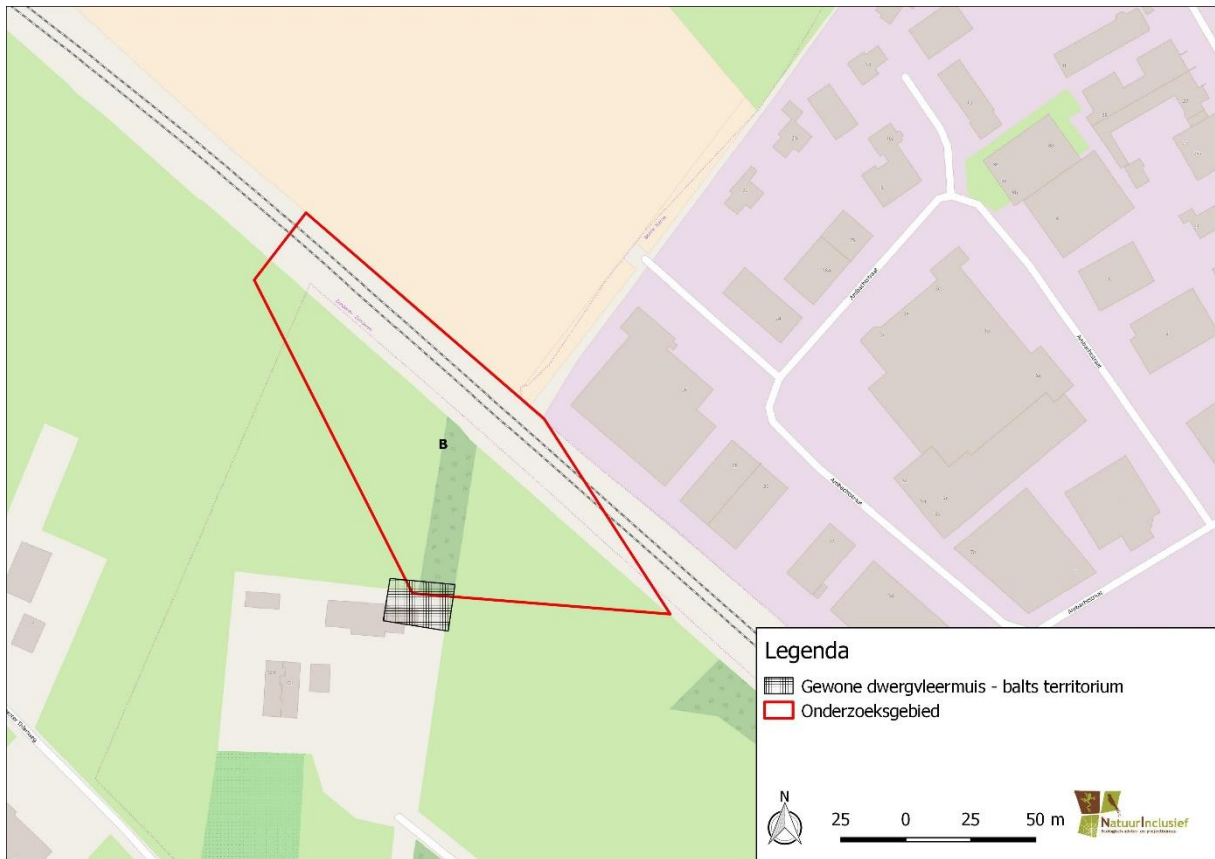
De bescherming van bosopstanden kent twee belangrijke aspecten: meldingsplicht en herplantplicht. Een kapmelding is verplicht bij de kap van bomen buiten de bebouwde kom (in het kader van de voormalige Boswet) indien kap plaatsvindt in een houtopstand van 10 are of meer, of een bomenrij van 20 bomen. Er geldt een 1 op 1 herplantplicht. Provincies bepalen welke gegevens bij een melding moeten worden aangeleverd. Dit kan dus per provincie verschillen. Voor het vellen van een houtopstand in verband met realisatie van een Natura 2000-doel is er geen herplantplicht.

Bijlage 2 Soortenkaarten

Gewone dwergvleermuis

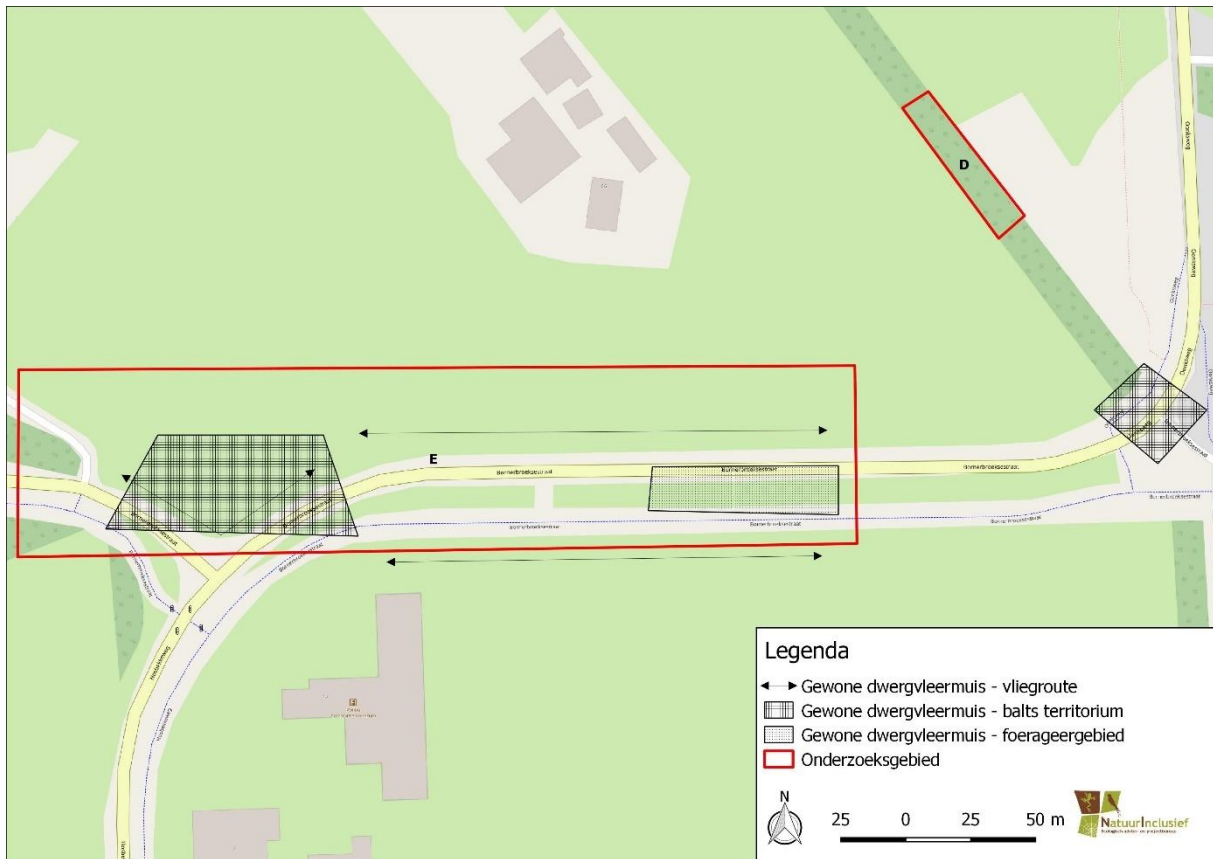
Figuur 3: Deelgebied A

Figuur 4: Deelgebied B

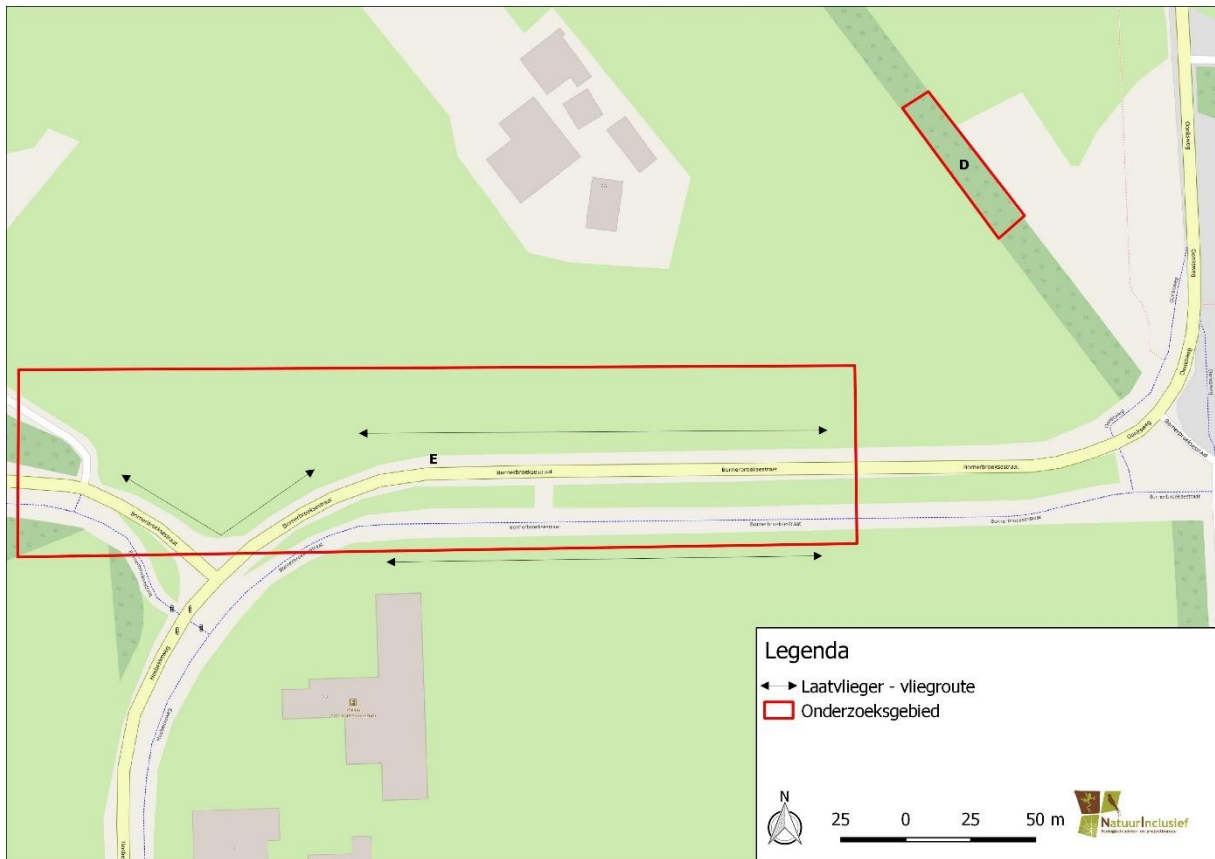

Figuur 5: Deelgebied C

Figuur 6: Deelgebieden D en E

Laatvlieger

Figuur 7: Deelgebied E